

1. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและบทบาทของไทย

1.4 วิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025 และนัยที่เกี่ยวข้อง

ภูมิหลัง

- การจัดตั้งประชาคมอาเซียนจะมีขึ้นในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 และแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2009-2015 (Roadmap for an ASEAN Community) จะสิ้นสุดลงในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 เช่นกัน โดยที่กระบวนการสร้างประชาคมจะต้องดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องภายหลังปี 2558 อาเซียนจึงจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และแผนงานฉบับใหม่เพื่อขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนให้มีความแข็งแกร่งยิ่งขึ้นต่อไป
- เมื่อปี 2556 ผู้นำอาเซียนได้ประกาศจัดทำวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียนภายหลังปี 2558 และต่อมาในปี 2557 ได้รับรององค์ประกอบหลัก (central elements) ของวิสัยทัศน์ฯ และจัดตั้งคณะทำงานระดับสูงว่าด้วยวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียนภายหลังปี 2558 (High Level Task Force on the ASEAN Community's Post-2015 Vision: HLTF) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนระดับสูงจากประเทศสมาชิกอาเซียน รวม 10 คน ซึ่งผู้แทนไทยคือ นายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว เอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศและอดีตเจ้าหน้าที่อาวุโสไทยประจำอาเซียน (ASEAN-SOM)

สถานะล่าสุด

- หลังจากการประชุมทั้งสิ้น 10 ครั้ง (กุมภาพันธ์-ตุลาคม 2558) HLTF ได้ยกร่างปฏิญญากรุงกัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยอาเซียน ค.ศ. 2025: มุ่งหน้าไปด้วยกัน วิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025 และแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ค.ศ. 2025 เสร็จแล้ว และได้รวบรวมแผนงานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ค.ศ. 2025 (ซึ่งยกร่างโดย High Level Task Force-Economic Integration Working Group: HLTF-EI WG) และแผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ค.ศ. 2025 (ซึ่งยกร่างโดย High Level Task Force on ASEAN Socio-Cultural Community: HLTF ASCC) เข้าด้วยกัน เป็นเอกสารชื่อว่า อาเซียน ค.ศ. 2025: มุ่งหน้าไปด้วยกัน (ASEAN 2025: Forging Ahead Together)
- ผู้นำอาเซียนจะลงนามในปฏิญญากรุงกัวลาลัมเปอร์ฯ เพื่อรับรองวิสัยทัศน์ฯ และแผนงานประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025 และประกาศการจัดตั้งประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 27 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ในวันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2558

เอกสารอาเซียน ค.ศ. 2025: มุ่งหน้าไปด้วยกัน ประกอบด้วย

- ปฏิญญากรุงกัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยอาเซียน ค.ศ. 2025: มุ่งหน้าไปด้วยกัน (Kuala Lumpur Declaration on ASEAN 2025: Forging Ahead Together)
- วิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025 (ASEAN Community Vision 2025)
- แผนงานประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025 (ทั้งสามเสา)

- นอกจากนี้ อาเซียนถือว่า เอกสาร Initiative for ASEAN Integration (IAI) Work Plan III (แผนงานการลดช่องว่างด้านการพัฒนา) และ ASEAN Connectivity 2025 (แผนการส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและกับภูมิภาคอื่นๆ) ซึ่งอยู่ระหว่างการจัดทำและจะแล้วเสร็จในปี 2559 เป็นส่วนหนึ่งของเอกสารด้วย

สาระสำคัญของวิสัยทัศน์ฯ และแผนงานประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025

1. วิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025

ระบุมภาพรวมของอาเซียนในอีก 10 ปีข้างหน้าที่จะต้องมีการรวมตัวกันอย่างลึกซึ้งมากขึ้น ทั้งในด้านการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรม โดยประชาคมอาเซียนจะต้องเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎกติกา มองไปข้างหน้า และภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประชาคมและได้รับผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม อีกทั้งความพยายามในการสร้างประชาคมอาเซียนจะต้องสอดคล้องกับวาระด้านการพัฒนาของสหประชาชาติ ตามที่ปรากฏในเอกสาร “2030 Agenda for Sustainable Development”

2. แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ค.ศ. 2025 (ASEAN Political-Security Community Blueprint 2025)

องค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ (1) การเป็นประชาคมที่อยู่บนพื้นฐานของกฎกติกา ยึดมั่นในบรรทัดฐานร่วมและกฎหมายระหว่างประเทศ และมุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (2) การเป็นประชาคมที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาความมั่นคงทั้งในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การขยายตัวของแนวคิดหัวรุนแรงสุดโต่ง และปัญหาความมั่นคงทางทะเล เป็นต้น โดยยึดหลักการของความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ (comprehensive security) (3) การรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียนในโครงสร้างสถาปัตยกรรมของภูมิภาคและในการดำเนินความสัมพันธ์กับภายนอก รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศ (4) การมีสถาบันและกลไกอาเซียนที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงสำนักงานเลขาธิการอาเซียน และการส่งเสริมให้อาเซียนเป็นที่รู้จักมากขึ้น

3. แผนงานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ค.ศ. 2025 (ASEAN Economic Community Blueprint 2025)

องค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่ (1) รวมตัวและเชื่อมโยงในระดับสูง ได้แก่ การเปิดเสรีสินค้า การค้าบริการ การเงิน และพัฒนาและรวมตัวตลาดทุน และการอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีฝีมือและนักธุรกิจ (2) สร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน นวัตกรรม และพลวัต เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (3) สร้างความเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจ และขยายความร่วมมือ และการรวมตัวรายสาขา ได้แก่ เกษตรและป่าไม้ การท่องเที่ยว สุขภาพ เหมือนแร่ โดยเน้นการบูรณาการด้านการขนส่งในภูมิภาค ความร่วมมือด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (4) ครอบคลุมทุกภาคส่วนและมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มุ่งสร้างความเข้มแข็งแก่ SMEs เพิ่มบทบาทของภาคเอกชน และลดช่องว่างด้านการพัฒนา (5) เป็นส่วนสำคัญของประชาคมโลก เน้นการดำเนินความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับภายนอกภูมิภาค และการมีส่วนร่วมในเชิงรุกในเวทีระดับภูมิภาค

4. แผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ค.ศ. 2025 (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint 2025)

องค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่ (1) **เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์** มุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบทางสังคมของประชาชนอาเซียน (2) **มีความครอบคลุม** มุ่งส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสอย่างเท่าเทียม และส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (3) **มีความยั่งยืน** มุ่งส่งเสริมการพัฒนาสังคมที่สมดุลและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคตของประชาชนอาเซียน (4) **มีภูมิคุ้มกัน** มุ่งยกระดับความสามารถในการปรับตัวและตอบสนองต่อความเสี่ยงทางสังคมและเศรษฐกิจภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (5) **มีพลวัต** มุ่งสร้างสรรคนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และเป็นสมาชิกประชาคมโลกที่มีบทบาทสูง

บทบาทของไทยใน HLTF

- ไทยสามารถผลักดันประเด็นที่รัฐบาลให้ความสำคัญให้บรรจุอยู่ในวิสัยทัศน์ฯ และแผนงาน APSC อาทิ การส่งเสริมธรรมาภิบาล การบริหารจัดการชายแดน การจัดตั้งศูนย์อาเซียนต่างๆ ในประเทศไทย โดยมี action lines ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ ปปส. อาเซียน (ASEAN-NARCO Centre) และศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Centre of Military Medicine)
- ไทยมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้อาเซียนมองภาพกว้างและ ‘stretch the envelope’ ในประเด็นต่างๆ อาทิ การเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนกับภาคส่วนต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ซึ่งรวมถึงกลุ่มผู้พิการ เพื่อให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง การเสริมสร้างความเป็นแกนกลางของอาเซียน โดยที่ประชุมได้ใช้เอกสาร “ASEAN Centrality and Strategic Approach to the Future Regional Architecture” ซึ่งไทยเป็นผู้ยกร่างเป็นเอกสารอ้างอิง การทำให้อาเซียนสามารถตอบสนองต่อ ประเด็นเร่งด่วน/สถานการณ์ฉุกเฉิน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วทั้งที่ ซึ่งแนวทางหนึ่ง คือ การทำให้กลไก Troika ใช้ได้จริง การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาล การต่อต้านการทุจริต การให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างประชาคมอาเซียน และการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาในระดับอาเซียนกับระดับโลก¹
- ไทยเป็นผู้เสนอให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรต่าง ๆ ของอาเซียน และการปรับปรุงการทำงานของอาเซียนเป็นหัวข้อใหม่ในแผนงาน APSC (ข้อ D) เพราะเห็นว่า อาเซียนจะเดินหน้าไม่ได้หากไม่มีองค์กรที่เข้มแข็งและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ
- ไทยมีบทบาทในการผลักดันให้ HLTF พบหารือกับองค์กร/กลุ่มต่างๆ อาทิ ภาควิชาสังคมในภูมิภาค AICHR, Working Group for an ASEAN Human Rights Mechanism และ UN ESCAP และเป็นผู้ช่วยหาจุดยืนร่วมให้กับประเด็นสำคัญต่างๆ นอกจากนี้ กระทรวงการต่างประเทศยังได้เป็นเจ้าภาพร่วมกับ

¹ โดยใช้ข้อความอ้างอิงจาก ‘ASEAN Ministerial Statement on the Occasion of the 70th Anniversary of the United Nations’ (เสนอโดยไทยและรับรองในที่ประชุม Informal ASEAN Ministerial Meeting ที่นครนิวยอร์ก ในเดือนกันยายน 2558)

Working Group for an ASEAN Human Rights Mechanism จัดการประชุม Regional Consultation on the Vision of a People-Centred ASEAN Community เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2558 ที่กรุงเทพฯ เพื่อปฏิสัมพันธ์กับภาคประชาสังคมทั้งไทยและอาเซียนเกี่ยวกับวิสัยทัศน์

นัยสำคัญของวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025

- ประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025 ยังคงยึดมั่นในหลักการพื้นฐานของอาเซียน อาทิ หลักฉันทามติ และการไม่แทรกแซงกิจการภายใน เพราะถึงแม้จะทำให้การดำเนินการต่างๆ ของอาเซียนไม่คล่องตัวเท่าที่ควร แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศที่มีระบอบการปกครอง ค่านิยม วัฒนธรรม และระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันไป มีความสัมพันธ์ที่ราบรื่นและความร่วมมือที่ครอบคลุมทุกมิติ

- หัวใจสำคัญของวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025 คือ การเป็นประชาคมที่มียึดมั่นในกฎกติกา มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน และมองออกไปข้างนอก ซึ่งมีนัยสำคัญ ดังนี้

- 1) ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงต่าง ๆ ของอาเซียนอย่างจริงจัง กล่าวคือ จะต้องมีความร่วมมือกันที่มีทรัพยากรเพียงพอ และจะต้องเพิ่มงบประมาณสนับสนุนสำนักเลขาธิการอาเซียนเพื่อรองรับความร่วมมือที่กว้างและลึกซึ้งขึ้นภายในอาเซียนและกับภาคีภายนอก

- 2) ประเทศสมาชิกจะต้องยึดมั่นในบรรทัดฐานและค่านิยมที่เป็นสากล และหลักกฎหมายระหว่างประเทศ อาทิ หลักนิติธรรม ธรรมาภิบาล ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะช่วยสร้างประชาคมที่มีเสถียรภาพและความมั่นคง และส่งเสริมภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และบทบาทของอาเซียนในประชาคมโลก

- 3) อาเซียนจะต้องมียุทธศาสตร์ในการปฏิสัมพันธ์กับภาคีภายนอกที่ชัดเจน เพื่อให้มีความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย และจะต้องมีวิสัยทัศน์ต่อโครงสร้างสถาปัตยกรรมในภูมิภาค (common vision) เพื่อรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียนท่ามกลางภูมิรัฐศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป

- 4) อาเซียนจะต้องปฏิสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนมากขึ้น ผ่านการเผยแพร่ข้อมูลที่ทันสมัย การจัดกิจกรรมหรือการประชุมเพื่อหารือและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถร่วมขับเคลื่อนนโยบายและผลักดันประเด็นที่เป็นผลประโยชน์ของตน

- สำหรับประเทศไทย ประชาคมอาเซียนที่จัดตั้งขึ้นเป็นผลที่เกิดจากความพยายาม ของอาเซียนนับตั้งแต่ก่อตั้งตามปฏิญญากรุงเทพฯ ค.ศ. 1967 และแผนงานประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025 เป็นสิ่งที่ต่อเนื่องจากปฏิญญาชะอำ-หัวหินว่าด้วยแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ค.ศ. 2009-2015) และไทยจะยังคงให้ความสำคัญกับอาเซียน โดยเป็นนโยบายด้านการต่างประเทศที่สำคัญ และจะร่วมมือกับประเทศสมาชิกและภาคีภายนอกเพื่อเสริมสร้างให้ประชาคมอาเซียนเป็นแกนกลางในโครงสร้างสถาปัตยกรรมของภูมิภาคเพื่อส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงของภูมิภาคและภายนอกภูมิภาค

Suggested Talking Points

- **ASEAN Community building is an ongoing process** and will continue even after the realization of the ASEAN Community in 2015 to further strengthen ASEAN in all dimensions. It is the continuation of ASEAN's efforts since the creation of ASEAN through the Bangkok Declaration in 1967.

- The ASEAN Leaders will **adopt the ASEAN Community Vision 2025 and the Blueprints** of the ASEAN Political-Security Community, the ASEAN Economic Community and the ASEAN Socio-cultural Community, at the 27th ASEAN Summit on 21-22 November 2015 in Kuala Lumpur.

- These documents build on the Cha-am Hua Hin Declaration on the Roadmap for ASEAN Community (2009-2015) and the progress we have made so far within ASEAN. It will be our guide for the next ten years to realize a truly rules-based, inclusive and people-centred Community. Our aim is to ensure that **no one is left behind and everyone has a voice**.

- ASEAN recognizes that our Community building process should be in sync with the global efforts to upgrade the standard of living of our peoples, promote sustainable development, reduce disparity, ensure justice and promote human security. Therefore, Thailand took the initiative in proposing that there should be a **complementarity between the ASEAN Community Vision 2025 and the United Nations' 2030 Agenda for Sustainable Development**.

- To build a truly **people-centred Community**, we will strive to increase regional capacity in **addressing challenges** that affect the people such as human trafficking, illicit drugs, irregular migration, haze, terrorism and extremism, and **promote the participation of all relevant stakeholders** in the ASEAN Community building process. This will not only help create a sense of ownership and belonging to the ASEAN Community among the ASEAN peoples, but will also enable them to **reap the benefits of the ASEAN Community in 2015 and beyond**.

- We need to maintain ASEAN as a region of peace and stability, so that Southeast Asia remains a dynamic region with continued socio-economic development. As we **deepen economic integration** in Southeast Asia, we will also pursue economic integration in the wider context of East Asia, which continues to be a main engine of growth for the global economy.

- As **regional and global player**, we will continue to enhance ASEAN centrality in the evolving regional architecture and promote ASEAN voice in the international fora by **playing a proactive role in addressing regional challenges**, as

well as contribute more actively on issues relating to international peace and security. This involves ASEAN in working closely with Dialogue Partners and other external parties.

- As one of the founding members of ASEAN, Thailand has given full support for ASEAN throughout of the decades as **central part of our foreign policy**. We therefore will continue to make strong contributions to **promote ASEAN Community a central part of the regional landscape** in promoting peace and security for Southeast Asia and beyond.

*****

กองยุทธศาสตร์และความร่วมมืออาเซียน

กรมอาเซียน

พฤศจิกายน 2558